

Aftökur svíkja af Hamas í Gaza

Nýlegir atburðir í Gaza – aftökur samstarfsmanna af Hamas – hafa enn á ný kveikt heitar umræður í alþjóðlegum fjölmiðlum og á samfélagsmiðlum. Í kjölfar þessara athafna hefur kunnuglegt mynstur komið fram: álitsgjafar sem styðja hasbara-frásagnir fordæma Palestínumenn sem „ósiðmenntaða“ og beina siðferðisreiði sinni að stuðningsmönnum Palestínumanna fyrir að fordæma ekki slíkar aftökur með sama eldmóði. Þessar ásakanir eru ekki nýjar – þær eru hluti af víðtækari stefnu til að grafa undan lögmæti palestínskrar mótstöðu og beina athyglinni frá óhóflegu ofbeldi og kerfisbundinni kúgun sem Gaza og palestínska íbúarnir í heild sinni verða fyrir.

Stutt saga svíkjanna

Í hverju stríði í gegnum söguna hafa ríki reynt að ráða til sín samstarfsmenn – einstaklinga sem eru tilbúnir að svíkja eigin hlið í skiptum fyrir peninga, völd eða lifun. Frá frönsku andspyrnunni og nasistaupplýsingamönnum í seinni heimsstyrjöld, til hernaðaraðgerða Bandaríkjanna í Írak og Afganistan, og til ísraelsku hernámsins á Palestínu, er rökfræðin sú sama: upplýsingar eru öflugt vopn og svík er verð þess. Gaza er engin undantekning. Hins vegar eru viðbrögðin við svokölluðum „svíkendum“ í þessu samhengi síuð í gegnum sérstaklega eittraða og hræsnislega linsu.

Athyglisverð val á svíkendum

Eftir endalausar opinberar yfirlýsingar um „að koma gíslunum heim“ og „ekki að svelta Gaza,“ gæti maður búist við að Ísrael hefði forgangsraðað því að finna bandamenn sem gætu aðstoðað við **endurheimt gísla**. En raunveruleikinn bendir til annarrar áætlunar. Ísrael **styddi glæpageng**, þekkt sem „Alpýðusveitir,“ undir forystu Yasser Abu Shabab. Þessi hópur bar ábyrgð á **ráni hjálparlestar** og **endursölu matvæla á svörtum markaði í Gaza** á háu verði. Allir í Gaza, og margir utan hennar, vissu að **Yasser Abu Shabab hafði verið útskúfaður og rekinn út af eigin bedúínaættbálki**, sem lýsti hann og gengi hans sem útlaga.

Þetta sýnir kjarna mótsögn í hasbara-frásögninni – að lýsa yfir umhyggju fyrir gíslunum og neita notkun hungurs sem vopns – á sama tíma og styðja glæpsamlega samstarfsmenn sem höfðu aðallega náð árangri í að **stela mat frá eigin fólki**.

Svík og refsing

Sérhvertt ríki, óháð hugmyndafræði eða landfræði, lítur á svík sem einn alvarlegasta glæpinn. Í stríðstímum getur svík við eigið fólk haft banvænar afleiðingar – ekki aðeins fyrir heri og stjórnvöld, heldur einnig fyrir borgara sem líf þeirra er háð brothættri samheldni samfélagsins. Af þessum ástæðum **fyrirskipa næstum allir refsiréttar- og**

herlagar þyngstu refsingar fyrir svíkendur, oft þar á meðal lífstíðarfangelsi eða aftöku. Sagan er full af dæmum. Frá meðferð Evrópu á nasistasamstarfsmönnum eftir seinni heimsstyrjöld til aftöku njósnara í kalda stríðinu, hafa stjórnvöld alltaf varið helgi tryggðar með ströngum refsingum.

Jafnvel í ríkjum sem hafa fjarlægst dauðarefsingu, **heldur svík áfram að skipa sérstakan stað í glæpahierarkíinu** – oft er það eitt af síðustu brotunum sem enn er hægt að refsa með dauða. Í **Bandaríkjunum** leyfir sambandsréttur enn aftöku vegna svíks. Í **Indlandi, Pakistan og Bangladess** eru svík og tengd brot eins og „að heyja stríð gegn ríkinu“ enn dauðarefsanleg. Sama á við um lönd eins og **Kína, Norður-Kóreu, Íran og Sádí-Arabíu**, þar sem dauðarefsing er reglulega beitt vegna pólitískra eða njósnatengdra ákæra. Jafnvel í **Singapúr og Malasíu** getur svík löglega borið dauðadóm. Mörg stjórnvöld um allan heim halda enn að svík við land sitt sé brot svo alvarlegt að það geti réttlætt æðstu refsingu.

Og þó, þegar Palestínumenn refsa samstarfsmönnum – einstaklingum sem eru sakaðir um að koma í veg fyrir að mannúðaraðstoð ná til sveltandi íbúa – eru þeir ekki sýndir sem fólk sem ver sig, heldur sem lögleysupvætti sem starfar af barbarisma. Sömu áhorfendur sem myndu styðja eða setta sig við harða refsingu svíkenda í eigin löndum lýsa **siðferðisreiði** þegar Palestínumenn grípa til aðgerða til að vernda sig.

Herlög og hræsni

Sumir hasbara-áróðursmenn segja nú að meintir samstarfsmenn í Gaza hefðu átt að fá réttlátt réttarfar. Þetta er þægilegur umræðupunktur, sérstaklega fyrir þá sem eru áhugasamir um að mála Palestínumenn sem ósiðmenntaða fyrir að bregðast við svikum í miðri stríði. En þetta hunsar viljandi veruleikann á vettvangi: **það er engin starfandi dómskerfi í Gaza lengur**. Eftir eyðileggingarherferð Ísraels, **eru engir dómhúsar, engar fangaklefar, og líklega engir lifandi dómarar eða saksóknarar**. Heil hverfi hafa verið jafnuð við jörðu. Ráðuneyti, lögreglustöðvar, dómhúsar – allt horfið. Stofnanirnar sem venjulega myndu annast sakamál og lagaleg ferli hafa verið sprengdar í duft. Við slíkar aðstæður er krafa um réttarfar í dómhúsi ekki aðeins óraunhæf – hún er óheiðarleg.

Þetta er einmitt ástæða þess að **herlög eru til**: þau eru lagalegur rammi sem ætlað er að starfa þegar borgaralegar innviðir virka ekki lengur. Herlög eru ekki glufa – þau eru kerfið í síðasta úrræði þegar samfélagið er í rúst. Og jafnvel herlög, þegar þau eru rétt beitt, **fela í sér ákvæði um réttlátt ferli**, þótt í einfaldaðri, hernaðarlegri mynd. Þau líta kannski ekki út eins og sjónvarpaður dómssalur með lögmenn í jakkafötum, en þau eru samt ætluð til að fylgja grundvallarreglum réttlætis – sérstaklega þegar tími, öryggi og lifun samfélagsins eru öll í húfi.

Nú berðu þetta saman við **augljósa hræsni** ísraelska kerfisins. Ísrael hefur reglulega notað herlög **gegn Palestínumönnum í áratugi**, ekki vegna þess að það skortir starfandi dómstóla, heldur vegna þess að herlög **gefa ríkinu meira vald og færri takmarkanir**. Börn eru dregin fyrir hernaðardómstóla. Fanganir eru haldnar í mánuði án réttarhalda. Sakfellingar eru gefnar án birtra sönnunargagna. Notkun Ísraels á herlögum snýst ekki um nauðsyn – hún snýst um yfirráð og stjórn.

Þannig að þegar gagnrýnendur finna skyndilega ástríðu fyrir „réttláttu ferli“ í Gaza, spurðu sjálfan þig: hvar var þessi umhyggja þegar Ísrael beitti herlögum á borgara á Vesturbakkanum? Hvar er hún þegar Ísrael jafnar palestínsk heimili án réttarhalda? Þegar stjórnunarfangelsun er notuð til að fangelsa fólk án ákæru? Þegar börn eru yfirheyrð án lögmanns?

Þetta snýst ekki um réttlæti. Þetta snýst um **leikna reiði** – að nota tungumál laga og mannréttinda ekki til að vernda viðkvæma, heldur til að smyrja þá sem þegar eru undir umsátri.

Vísvitandi yfirgefnir

Þeir sem velja að **vinna með óvini** krefjast venjulega **verndar eða brottflutnings** þegar stríðið lýkur. Þetta er óskrifuð regla njósna: þeir sem svíkja verða að kaupa – ekki bara með peningum, heldur með loforðum um björgun. Umboðsmenn sem setja líf sitt í hættu á óvinalegu svæði starfa sjaldan af tryggð; þeir starfa af ótta, örvæntingu eða tækifærissækni. Og þeir búast næstum alltaf við því að umsjónarmenn þeirra tryggi öryggi þeirra þegar bardagar hætta.

Í Gaza er enn óljóst hvort Yasser Abu Shabab og „Alpýðusveitir“ hans fengu nokkurn tíma slíkar tryggingar frá Ísrael. Hins vegar virðist æ líklegra að **Ísrael stóð ekki við orð sín** – eða að engin raunveruleg skipulagning hafi nokkurn tíma átt sér stað. Skýrslur frá vettvangi benda til þess að þegar vopnahléið tók gildi, voru þessir samstarfsmenn **látir berskjaldaðir**, án brottflutnings eða verndar, og stóðu frammi fyrir reiði samfélagsins sem þeir höfðu misnotað.

Þetta væri ekki í fyrsta sinn sem öflugt ríki **yfirgefur staðbundna umboðsmenn sína** þegar gagnsemi þeirra rennur út. Sama mynstur átti sér stað í Afganistan, Írak og Víetnam, þar sem túlkar, upplýsingamenn og vígasveitir sem þjónuðu erlendum herjum voru síðar **skildir eftir**, oft veiddir af eigin samfélögum sem svíkendur. Fyrir hernámsmanninn eru slíkir einstaklingar þægileg verkfæri – dýrmæt á meðan herferðin stendur, útgengileg þegar markmiðið breytist.

Einnota eignir, gagnlegir dauðar

Ef Ísrael hefði viljað, hefði það getað skipulagt brottflutninga eða boðið þeim skjól, en í þessu tilfelli virðist sem **gildi þessara einstaklinga hafi verið meira í dauða en í lífi**. Aftökur þeirra urðu gagnlegar – ekki hernaðarlega, heldur **frásagnarlega**. Með því að leyfa samstarfsmönnum að falla í hendur Hamas eða staðbundnum vígasveitum, tryggði Ísrael að þessir menn myndu mæta skjótri, opinberri refsingu sem síðan hægt var að **senda út sem sönnun fyrir palestínskri grimmd**. Hasbara-umboðsmenn og fjölmiðlar gripu tækifærið: myndrænar myndir og myndbönd voru deilt, siðferðisreiði smíðuð, og spurning hátt sett fram – „Af hverju fordæma stuðningsmenn Palestínumanna þetta ekki?“. Þetta var ekki bara yfirgefning. Þetta var **áróðursfórn**.

Stefnan fylgir kunnuglegri rökfræði: að kynna Palestínumenn sem óskynsamlega, ofbeldisfulla og í eðli sínu ófæra um að halda uppi „siðmenntuðum“ gildum eins og

réttlátum réttarhöldum og mannréttindum. Þetta gerir Ísrael kleift að staðsetja sig sem siðferðilega æðri hlið – jafnvel þegar það tekur þátt í sameiginlegri refsingu, hungursátri og kerfisbundinni eyðileggingu innviða Gaza. Í þessari frásögn er samstarfsmaðurinn ekki persóna. Hann er **leikmunur, peð**, og að lokum, **píslarvottur fyrir fjölmiðlastríð** þar sem grimmd óvinarins verður alltaf að vera til sýnis. Lífs hans er útgengilegt. Dauði hans er pólitískt fjármagn. Það sem gerir þessa tækni sérstaklega árangursríka er að hún snýr hlutverkum fórnarlamb og illmenni við. Í stað þess að vera kallað til ábyrgðar fyrir að skapa aðstæður sem leiða til svíks, innra óreiðu og örvæntingar, getur Ísrael bent á óhjákvæmilegar afleiðingar svíks sem sönnun þess að palestínska samfélagið er óafturkræft.

Sálfræðilegar aðgerðir í augum almennings

Þetta er ekki bara vangaveltur. Ríkisstjórnir hafa lengi notað **sálfræðilegar aðgerðir (psyops)** til að stjórna almenningsáliti í gegnum stýrða leka, sértæka yfirgefningu og nýtingu frásagna. Frá CIA til Mossad skilja leynipjónustur að stríð er ekki lengur aðeins háð á jörðu niðri – það er háð í **huga**, á skjám og í gegnum fyrirsagnir.

Að láta samstarfsmenn deyja – og tryggja að dauði þeirra sé sýnilegur – þjónar mörgum tilgangi:

- **Hótun:** Það sendir skilaboð til annarra í Gaza sem íhuga samstarf – þið eruð einir.
- **Afréttmæting:** Það gerir Ísrael kleift að lýsa palestínskri mótstöðu sem grimmdarfullri og lögleysu.
- **Afmáun:** Það beinir athyglinni frá stríðsglæpum Ísraels með því að búa til deilu sem Palestínumenn verða að verja sig gegn.
- **Sundrung:** Það sáir vantrausti innan palestínska samfélagsins, hvetur til trúarinnar að enginn sé öruggur, jafnvel meðal sinna eigin.

Sértæk reiði í vestrænum fjölmiðlum

Ef þú fylgdist með fréttaumfjöllun alþjóðlegra almennra fjölmiðla um stríðið í Gaza, gætir þú haldið að brýnasta mannréttindamál sé aftaka fátækra meinta samstarfsmanna. Þessir atburðir – sendir út með dramatískum myndefni, þungt ritstýrðum fyrirsögnum og ströngum siðferðisræðum – hafa ráðið yfir hlutum í vestrænum fréttastöðvum, flætt yfir samfélagsmiðla og kveikt endalausar umræður um meinta „barbarisma“ palestínska samfélagsins.

Á sama tíma er **fjöldadauði Palestínumanna** – yfir **67.600 drepnir af ísraelskum herafla á síðustu tveimur árum einum** – tilkynntur með eins konar skrifræðislegri fjarlægð. Ef það er nefnt yfirleitt, birtist það sem tölfræði grafin undir fyrirsögnum um ísraelska gísla, hernaðaraðgerðir eða „innviði Hamas.“

Þessi misræmi er ekki bara ritstjórnarlegt kæruleysi – þetta er **frásagnahönnun**.

Af hverju mynda aftökur 6, 10 eða jafnvel 20 samstarfsmanna fleiri fyrirsagnir en tugþúsundir dauða borgara? Svárið liggur í því hvernig alþjóðlegir fjölmiðlar hafa verið

skilyrtir til að **mannúðleggja ísraelskan þjáningu og refsivæða palestínska mótstöðu**, á meðan palestínskur dauði er lýst sem grunsamlegur, tilviljunarkenndur eða því miður „óhjákvæmilegur.“ Dauði Palestínumanns af ísraelskri eldflaug er tilkynntur eins og veðuratburður – sorglegur, en ópersónulegur. Aftaka samstarfsmanns af Palestínumönnum er hins vegar **siðferðisleikhús**: tækifæri fyrir fréttamenn, álitsgjafa og stjórnámálamenn að efast um sjálfa mannúð heils þjóðar.

Þetta er engin tilviljun. Þetta er afleiðing áratuga **afmennskunar**, kynþáttafordóma og hugmyndafræðilegrar, fjárhagslegrar og pólitískrar samræmingar vestrænna fjölmiðla við ísraelskar frásagnir. Ójafnvægið í umfjöllun snýst ekki um hvað er frétt næmt; það snýst um hvað þjóðar ríkjandi valdasamsetningu.

Sensasjón á undantekningu, eyðing á norminu

Aftökur eru truflandi og þær eiga skilið athugun. En í Gaza eru þær **undantekningin**, ekki reglan. Loftárásir Ísraels eru hins vegar **venja**, oft lýst sem „nákvæmar árásir“ jafnvel þegar þær eyðileggja heilu hverfin. Þessar árásir hafa drepíð þúsundir barna, jafnað sjúkrahús við jörðu og svelt íbúa í fjöldaflutning. En einhvern veginn fær **grimmd iðnvæddra, ríkisstyrktra drápa** minna tilfinningalega umfjöllun en skruðganga grunaðs svíkenda um stríðshrjáða götu.

Af hverju? Vegna þess að frásögn samstarfsmanna þjóðar tilgangi: hún staðfestir djúpstæðar fordóma Vesturlanda. Hún segir huggulega sögu þar sem **Palestínumenn eru vandamálið**, jafnvel í eigin þjáningu. Þar sem Hamas – og í framhaldi af því, allir Palestínumenn – eru óskynsamir, hefnigjarnir og óverðskuldaðir af samúðinni sem veitt er fórnarlömbum annars staðar.

Þetta er ekki blaðamennska – þetta er **hugmyndafræðilegt viðhald**.

Eftirmáli

Undanfarin tvö ár hefur sagan verið sögð í **gegnum linsu hernámsmannsins**, ekki hins hernámda.

Við höfum horft á hvernig samstarfsmenn – verkfæri utanaðkomandi valds – voru lyftir á miðjuna á meðan börnin sem grafin voru í fjöldagröfum urðu ósýnileg. Við höfum heyrt orðið „siðmenntað“ notað ekki sem mælikvarði á hegðun, heldur sem merki um kynþáttafordóma og pólitíska yfirburði. Við höfum séð kallanir um réttlæti snúnar í áróðurstæki – ekki til að vernda viðkvæma, heldur til að dýpka afmennskun þeirra.

Hasbara-frásögnin treystir á þessa umsnúning. Hún þrífst á ruglingi – á trú þess að hinir nýlendu verði alltaf að réttlæta sársauka sinn, reiði og jafnvel tilvist. Þegar samstarfsmenn eru teknir af lífi, er það barbarismi; þegar Gaza er sprengd, er það öryggi. Þegar Palestínumenn standa gegn, er það hryðjuverk; þegar þeir deyja hljóðlega, er það friður. Siðferðisleg skipan sem fordæmir máttlausu fyrir að lifa af meðan hún afsakar hina voldugu fyrir að drepa er alls ekki siðferðisleg skipan – hún er handrit skrifað af

heimsveldi, flutt af fjölmiðlum og neytt af þeim sem of dofnaðir til að sjá eigin spegilmynd í rústunum.

Aftökur samstarfsmanna eru einkenni hruns – heims þar sem lög og regla hafa verið sprengd í duft.

Þær eru ekki sönnun um palestínska grimmd, heldur um **grimmdina sem lögð er á Palestínu**.

Tilvísanir

- **Associated Press.** „ Hamas tekur meira en tvo tugi meinta samstarfsmenn af lífi í Gaza.“ *AP News*, 14. október 2025.
- **Le Monde.** „Leynileg stuðningur Ísraels við vopnaðar „Alpýðusveitir“ í Gaza snýst gegn þeim.“ *Le Monde International Edition*, 10. október 2025.
- **Reuters.** „Gaza-ættbálkur hafnar Yasser Abu Shabab vegna ásakana um rán og samstarf.“ *Reuters*, 11. október 2025.
- **The Week (UK).** „Hverjir eru „Alpýðusveitirnar“? Inn í hrúnið á umboðsmanni Ísraels í Gaza.“ *The Week*, 12. október 2025.
- **Skrifstofa Sameinuðu þjóðanna um samræmingu mannúðarmála (OCHA).** *Skýrsla um mannúðaráhrif nr. 59: Mat á skemmdum á innviðum og stjórnsýslu í Gaza-ströndinni*. 3. október 2025.
- **Mannréttindaskrifstofa Sameinuðu þjóðanna (OHCHR).** „Eyldilegging borgaralegra stofnana og dómstóla í Gaza.“ Fréttatilkynning, 25. september 2025.
- **U.S. Code Title 18 § 2381 – Svik.** Útgefandi Bandaríkjastjórnar, gildandi til 2024.
- **B'Tselem – Ísraelska upplýsingamiðstöðin um mannréttindi á hernumdu svæðum.** *Unglingar í herfangelsun: Ísraelskir hernaðardómstólar á Vesturbakkanum*, uppfærsla 2024.
- **Addameer – Samtök um stuðning við fanga og mannréttindi.** *Tölfræði og lagaleg yfirlit yfir stjórnunarfangelsun*, maí 2025.
- **Mannréttindaráð Sameinuðu þjóðanna.** *Skýrsla óháðrar alþjóðlegrar rannsóknarnefndar um hernumið palestínskt svæði, þar á meðal Austur-Jerúsalem, og Ísrael*, A/HRC/59/73, júní 2025.
- **Associated Press.** „Heilbrigðisráðuneyti Gaza: Fjöldi látinna hækkar í 67.600.“ *AP News*, 14. október 2025.
- **Haaretz.** „Ísraelski herinn viðurkennir notkun staðbundinna Gaza-vígasveita til að safna upplýsingum.“ *Haaretz English Edition*, 9. október 2025.
- **International Crisis Group.** *Eftir vopnahléið: Sundrun og hefnd í Gaza*, Skýrsla nr. 248, október 2025.
- **Al Jazeera English.** „Hamas segist hafa varað samstarfsmenn við fyrir aftökur; Ísrael fordæmir drápin.“ *Al Jazeera*, 15. október 2025.
- **Human Rights Watch.** *Ísrael/Palestína: Loka á sameiginlega refsingu í Gaza*. 1. október 2025.
- **Reporters Without Borders.** *Fjölmiðlafrásagnir og stríðsumfjöllun: Gaza 2025*, október 2025.